Lieta Nr.C31326311

SKC-24/2016

S P R I E D U M S

Rīgā 2016.gada 20.aprīlī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesnesis referents V.Jonikāns

tiesnesis A.Keišs

tiesnese A.Vītola

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar atbildētājas /pers. C/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 20.marta spriedumu UAB „Gelvora" filiāles Latvijā (tās tiesību pārņēmēja ir SIA „Gelvora") prasībā pret /pers. C/ par parāda un līgumsoda piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] UAB „Gelvora" filiāle Latvijā 2011.gada 7.februārī Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesā cēlusi prasību pret /pers. C/, lūdzot piedzīt no atbildētājas pamatparādu, procentus par aizdevuma izmantošanas laiku un līgumsodu, kopā 5027,51 Ls, tiesāšanās izdevumus, kā arī noteikt prasītājai tiesības saņemt līgumiskos un likumiskos procentus no neatmaksātās pamatparāda summas par laika posmu līdz pilnīgai sprieduma izpildei.

Prasības pieteikumā norādīts tālāk minētais.

[1.1] 2006.gada 29.maijā starp AS „Swedbank" un /pers. C/ noslēgts patēriņa kredīta līgums par 1830 Ls aizdevumu, kas paredzēja aizdevuma atmaksu 36 mēnešu laikā (līdz 2009.gada 10.jūnijam). Par aizdevuma lietošanu tika noteikti procenti – 18% gadā no atlikušās aizdevuma summas par faktisko aizdevuma atmaksas laiku, savukārt par maksājumu termiņa kavējumu – līgumsods 0,16% dienā no nokavētā maksājuma summas.

Atbildētāja neveica savu saistību pienācīgu izpildi pret AS „Swedbank", uz AS „Swedbank" un tās piesaistīto parāda piedziņas kompāniju uzaicinājumiem nokārtot parādsaistības un/vai vienoties par saistību izpildes laiku un kārtību nereaģēja, nevienojās par saistību izpildi. Līdz ar to uz 2009.gada 25.maiju atbildētājai bija parāds 2991,22 Ls, kas sastāv no pamatsummas 1377,34 Ls, procentiem par aizdevuma izmantošanu 99,28 Ls, procentiem par pamatsummas atmaksas kavējumu (maksa par kredīta limita pārsniegšanu) 111,38 Ls, līgumsoda par procentu samaksas termiņa kavējumu 1403,22 Ls.

2009.gada 25.maijā AS „Swedbank" noslēdza ar UAB „Gelvora" filiāli Latvijā cesijas līgumu, saskaņā ar kuru prasījuma tiesības pret atbildētāju cedētas prasītājai.

2009.gada 2.jūnijā prasītāja nosūtījusi atbildētājai paziņojumu par prasījuma tiesību cesiju un atgādinājumu par saistību izpildi, uz ko atbildētāja nav reaģējusi. 2009.gada 8.oktobrī ar atbildētāju telefoniski panākta vienošanās par maksājumu veikšanu 5 Ls apmērā mēnesī. Tomēr atbildētāja šo maksājumu veikusi tikai vienu reizi. No 2009.gada 6.oktobra līdz 2010.gada 3.novembrim prasītāja atbildētājai sešas reizes sūtījusi atgādinājumus/brīdinājumus par pienākumu izpildīt saistības. 2010.gada 13.decembrī atbildētāja informējusi prasītāju, ka parādsaistības nekārtos, aicinot prasītāju vērsties tiesā.

Atbildētājas kopējais parāds uz 2011.gada 1.februāri ir 5027,51 Ls, tostarp pamatparāds 1377,34 Ls, saskaņā ar līgumu aprēķinātie procenti par aizdevuma lietošanu 524,19 Ls un saskaņā ar līgumu aprēķinātais līgumsods 3125,98 Ls.

Sprieduma labprātīgas neizpildes gadījumā atbildētāja turpinās lietot prasītājas kapitālu neatmaksātās aizdevuma summas apmērā, līdz ar to prasītāja, pamatojoties uz Civillikuma 1753. un 1756.pantu, lūdz noteikt tiesības par laiku līdz pilnīgai sprieduma izpildei saņemt līgumiskos un likumiskos procentus par kapitāla lietošanu.

[1.2] Prasība pamatota ar Civillikuma 1589., 1591., 1934., 1943., 1716., 1717., 1720., 1722., 1798. un 1805.pantu.

[2] Ar Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2011.gada 8.novembra spriedumu daļēji apmierināta prasība daļā par aizdevuma pamatsummas un procentu piedziņu: piedzīta no atbildētājas par labu prasītājai neatmaksātā aizdevuma pamatsumma 1369,86 Ls un nesamaksātie procenti par aizdevuma lietošanu 36,04 Ls; noraidīta prasība daļā par līgumsoda piedziņu, kā arī daļēji noraidīta daļā par aizdevuma pamatsummas un procentu par aizdevuma lietošanu, piedziņu; piedzīti tiesāšanās izdevumi; noteiktas prasītājai tiesības saņemt no atbildētājas likumiskos sešus procentus no simta no neatmaksātās aizdevuma pamatsummas 1369,86 Ls par laika posmu, sākot ar 2011.gada 8.novembri līdz sprieduma izpildes dienai.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar prasītājas apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2013.gada 20.marta spriedumu prasību apmierināja daļēji:

piedzina no atbildētājas par labu prasītājai pamatparādu 1377,34 Ls, procentus par aizdevuma lietošanu par laiku no 2007.gada 10.jūlija līdz 2007.gada 3.oktobrim 99,28 Ls, līgumsodu par laiku no 2007.gada 10.jūlija līdz 2007.gada 3.oktobrim 20,92 Ls, nokavējuma procentus par laiku no 2007.gada 3.jūlija līdz 2011.gada 2.februārim 700 Ls un tiesas izdevumus 252,90 Ls;

noteica tiesības prasītājai saņemt 6% gadā no piespriestās nenomaksātās naudas summas par laiku līdz sprieduma izpildei;

piedzina no atbildētājas par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 6,54 Ls.

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] No 2006.gada 29.maija patēriņa kredīta līguma izriet, ka AS „Swedbank" izsniegusi /pers. C/ aizdevumu 1830 Ls ar atmaksas termiņu līdz 2009.gada 10.jūnijam un procentu likmi 18% gadā. Saskaņā ar šo līgumu aizņēmējs maksā aizdevējam procentus no aizdevuma par visu faktisko aizdevuma izmantošanas laiku. Aizņēmējs maksā aizdevējam nokavējuma procentus no savlaicīgi neatmaksātā aizdevuma par nokavējuma laiku. Aizņēmējs maksā aizdevējam nokavējuma līgumsodu 0,16% apmērā no nokavētās procentu maksājumu summas par nokavējuma laiku.

[3.2] Atbildētāja savas no patēriņa kredīta līguma izrietošās saistības pienācīgi nav pildījusi, un atbildētājas kopējais parāds, ko norādījusi prasītāja, ir 3085,83 Ls, kas sastāv no pamatsummas 1377,34 Ls, procentiem par aizdevuma lietošanu par laiku no 2007.gada 10.jūlija līdz 2007.gada 3.oktobrim 99,28 Ls, nokavējuma procentiem 1278,06 Ls un nokavējuma līgumsoda par laiku no 2009.gada 28.maija līdz 2011.gada 2.februārim 331,15 Ls.

[3.3] Nokavējuma procentu aprēķināšana un piedziņa ir pamatota, jo tā atbilst Civillikuma un patēriņa kredīta līguma noteikumiem. Tomēr tiesa ir tiesīga vērtēt pielīgto procentu apmēra 1278,06 Ls atbilstību Civillikuma 1.pantā ietvertajam labas ticības principam.

Izskatāmajā lietā, lai nokavējuma procenti pildītu gan piespiešanas, gan auglu gūšanas funkciju no kapitāla, tie nosakāmi 700 Ls apmērā, jo tas ir samērīgs, nepamatoti neapgrūtina parādnieku, bet vienlaikus sniedz kapitāla pieaugumu kreditoram.

[3.4] Prasītāja (*acīmredzot domāta – AS „Swedbank"*) no līguma atkāpusies ar 2007.gada 2.oktobri. Tādējādi līgumsods, ievērojot Senāta 2013.gada 30.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-644/2013 (*tajā norādīts, ka līgumiskie procenti un līgumsods gadījumos, kad līdzējs tiesīgi atkāpjas no līguma, ir atlīdzināmi līdz brīdim, kad līgums beidz pastāvēt*), aprēķināms par laiku no 2007.gada 10.jūlija līdz 2007.gada 3.oktobrim 20,92 Ls apmērā.

[3.5] No lietas materiāliem kopumā nav redzams, ka atbildētāja būtu izpildījusi savas saistības. Tādējādi no atbildētājas par labu prasītājai piedzenamas sprieduma rezolutīvajā daļā norādītās summas.

[4] Par apelācijas instances tiesas spriedumu atbildētāja iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot to atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[4.1] Atbilstoši judikatūrai (Senāta 2013.gada 30.janvāra spriedums lietā Nr.SKC-644/2013), ja tiek izmantotas pielīgtās tiesības lauzt līgumu pirms termiņa, līgumam izbeidzoties pirms termiņa, zūd arī līgumiskais pamats pielīgto procentu un līgumsoda aprēķināšanai un piedziņai atbilstoši līguma nosacījumiem.

Tiesa minēto judikatūras atziņu piemērojusi tikai attiecībā uz līgumsodu un nepamatoti piedzinusi no atbildētājas nokavējuma procentus par laiku līdz 2011.gada 2.februārim, tas ir, pēc tiesas nodibinātā datuma, kad kreditors no līguma atkāpies.

[4.2] Pārkāpjot Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu, tiesa nepareizi piemērojusi Civillikuma 1753., 1756., 1946. un 1716.pantu un ar minētajām normām saistītās tiesību normas.

Pirmās instances tiesa bija nošķīrusi prasītājas vienlaikus prasītos likumiskos un līgumiskos procentus no neatmaksātās pamatparāda summas, norādot, ka tiesai nav tiesiska pamata vienlaikus piedzīt gan likumiskos, gan līgumiskos procentus, atsaucoties uz Civillikuma 1759.panta 1.punktu un 1765.panta pirmo daļu. Pirmās instances tiesa atzina, ka prasītājai nosakāmas tiesības saņemt likumiskos 6% no simta no neatmaksātās aizdevuma pamatsummas.

Apelācijas instances tiesa piedzinusi prasītājas vienlaikus prasītos likumiskos un līgumiskos procentus, tos apzīmējot kā procentus par aizdevuma lietošanu un nokavējuma procentus. Tiesa, taisot pretēju spriedumu pirmās instances tiesas spriedumam, nav norādījusi uz pirmās instances tiesas sprieduma nepareizību.

[5] Paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību prasītāja, sniedzot argumentāciju, norādījusi, ka kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Paskaidrojumos norādīts, ka tiesa ir ņēmusi vērā judikatūru attiecībā uz līgumisko procentu un līgumsoda aprēķināšanu pēc vienpusējas atkāpšanās no aizdevuma līguma. Konkrētajā gadījumā procenti par aizdevuma lietošanu un līgumsods pēc 2007.gada 2.oktobra nav rēķināti, kā tas ir redzams no apelācijas instances tiesas sēdē iesniegtā detalizētā parāda aprēķina. Sākotnējais kreditors līgumiskos procentus un līgumsodu ir aprēķinājis līdz 2007.gada 2.oktobrim. Savukārt pēc minētā datuma saskaņā ar patēriņa kredīta līguma noteikumiem atbildētājai ir uzsākta nokavējuma procentu un līgumsoda aprēķināšana, jo atbildētāja maksājumus neveica līgumā noteiktajā termiņā un apmēros. Turklāt sākotnējais kreditors līguma noteikumos bija paredzējis gadījumu, ka vienpusējas atkāpšanās gadījumā no līguma kreditors pēc minētā datuma aprēķina nokavējuma procentus un nokavējuma līgumsodu.

[6] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2015.gada 2.decembra lēmumu UAB „Gelvora", kuru pārstāv tās filiāle Latvijā, aizstāta ar tās tiesību pārņēmēju SIA „Gelvora".

Motīvu daļa

[7] Izskatījis lietu, Civillietu departaments atzīst, ka tiesas spriedums ir atceļams daļā un lieta atceltajā daļā nododama jaunai izskatīšanai.

[8] Atbilstoši Civilprocesa likuma 189.panta trešajai daļai tiesas spriedumam ir jābūt likumīgam un pamatotam.

Sprieduma pamatotību citastarp raksturo tiesas izdarīto secinājumu konsekvence atbilstoši lietā noskaidrotajiem faktiskajiem apstākļiem.

Tiesa, lai gan atsaukusies uz Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 30.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC–644/2013 pausto atziņu, ka līgumiskie procenti un līgumsods gadījumos, kad līdzējs tiesīgi atkāpjas no līguma, ir atlīdzināmi līdz brīdim, kad līgums beidz pastāvēt, nepamatoti nav izspriedusi lietu atbilstoši šai atziņai attiecībā uz nokavējuma procentiem par laiku no 2007.gada 3.oktobra (ievērojot, ka AS „Swedbank" no līguma atkāpusies 2007.gada 2.oktobrī) līdz 2011.gada 2.februārim, jo ar spriedumu piedzinusi nokavējuma procentus arī par šo laiku.

Minētā pretruna tiesas spriedumā ir pamats secinājumam, ka spriedums šajā daļā neatbilst Civilprocesa likuma 189.panta trešajai daļai un judikatūrai. Tā kā tiesa piedzinusi nokavējuma procentus par laiku no 2007.gada 3.jūlija līdz 2011.gada 2.februārim, proti, laika posmu gan pirms, gan pēc AS „Swedbank" atkāpšanās no līguma, nosakot kopējo nokavējuma procentu summu 700 Ls apmērā, spriedums atceļams daļā, ar kuru tiesa piedzinusi nokavējuma procentus par laiku no 2007.gada 3.jūlija līdz 2011.gada 2.februārim. Izskatot lietu no jauna, tiesai jānosaka no atbildētājas piedzenamo nokavējuma procentu apmērs par laiku no 2007.gada 3.jūlija līdz 2007.gada 2.oktobrim.

[8.1] Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa noteic, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam — proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

Tā kā no atbildētājas par labu prasītājai piedzītie tiesas izdevumi 252,90 Ls ir saistīti ar tiesas apmierināto prasījumu apmēru, kas, izskatot lietu no jauna, mainīsies, spriedums atceļams arī šajā daļā par tiesas izdevumu 252,90 Ls piedziņu.

[9] Apelācijas instances tiesa, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 195.pantu, ar spriedumu noteikusi prasītājai tiesības saņemt 6% gadā no piespriestās nenomaksātās naudas summas par laiku līdz sprieduma izpildei.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja ir iebildusi pret šādu tiesību noteikšanu saņemt likumiskos procentus, norādot uz pirmās instances tiesas atzīto, ka prasītājai nosakāmas tiesības saņemt likumiskos 6% no simta no neatmaksātās aizdevuma pamatsummas.

Civilprocesa likuma 432.panta piektā daļa noteic, ka sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 193.panta piektajā daļā minētos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu.

Tā kā apelācijas instances tiesas spriedumā nav norādīti motīvi par to, ka pirmās instances tiesas noteiktais par prasītājas tiesībām saņemt likumiskos procentus tieši no neatmaksātās aizdevuma pamatsummas ir nepareizs, Civillietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams daļā, ar kuru prasītājai noteiktas tiesības saņemt 6% gadā no piespriestās nenomaksātās naudas summas par laiku līdz sprieduma izpildei.

Civillietu departaments arī norāda uz to, ka prasības pieteikumā lūgts noteikt prasītājai tiesības saņemt likumiskos procentus no neatmaksātās pamatparāda summas. Atbilstoši Civilprocesa likuma 192.pantam tiesa taisa spriedumu, nepārsniedzot prasījuma robežas.

[10] Lai gan kasācijas sūdzība iesniegta par tiesas spriedumu kopumā, kasācijas sūdzībā nav argumentu par nepamatotu pamatparāda, procentu par aizdevuma lietošanu par laiku no 2007.gada 10.jūlija līdz 2007.gada 3.oktobrim, līgumsoda un ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu piedziņu. Argumentu nenorādīšana kasācijas sūdzībā par spriedumu šajā daļā liedz Civillietu departamentam vērtēt tiesas spriedumu šajā daļā, līdz ar to spriedums šajā daļā atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Augstākās tiesas Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 20.marta spriedumu daļā, ar kuru no atbildētājas /pers. C/ par labu prasītājai UAB „Gelvora" filiālei Latvijā (tās tiesību pārņēmēja ir SIA „Gelvora") piedzīti nokavējuma procenti par laiku no 2007.gada 3.jūlija līdz 2011.gada 2.februārim 700 Ls un tiesas izdevumi 252,90 Ls un ar kuru noteiktas tiesības prasītājai saņemt 6% gadā no piespriestās nenomaksātās naudas summas par laiku līdz sprieduma izpildei, un nodot lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Atstāt negrozītu spriedumu pārējā daļā.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnesis V.Jonikāns

Tiesnesis A.Keišs

Tiesnese A.Vītola